

แนวทางการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย
เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

The guideline for development on Sirindhorn aquarium Nongkhai province
in supporting ASEAN Economics Community

สิริวงษ์ เอียสกุล*

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของประชาชนที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรในวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่เดินทางมายังพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายและอายุระหว่าง 20-30 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,001-15,000 บาท โดยพฤติกรรมในเดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร นั้น ส่วนใหญ่เคยเข้าชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรมาก่อนแล้วมีการกลับมาเที่ยวอีก ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรผ่านการแนะนำ และในการมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรจะมาชมในวันหยุดสุดสัปดาห์และมีวัตถุประสงค์หลักในการมานักท่องเที่ยวต้องการมาท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ โดยส่วนมากจะมาเป็นครอบครัวโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะหลักและนักท่องเที่ยวที่มาชมมีความประสงค์ที่จะกลับมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรอย่างแน่นอน และผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย โดยใช้ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้แก่กลุ่มเยาวชน นักศึกษา นักวิจัย และกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาศักยภาพ, พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Abstracts

The objectives of this research were 1) study general role of Sirindhorn Aquarium, Nongkhai province, 2) to study tourist behaviour and satisfactions Sirindhorn Aquarium and 3) the guideline to development for Sirinthon aquarium. This research used qaultitative research . A close-ended questionnaire were used to collect the data from 400 tourists. The finding revealed that the majority of tourists in Sirindhorn Aquarium were female, aged between 20-30 years old with a bachelor degree background. Their career statuses were government officer

* อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

and state enterprises, with an average monthly income about 7,001-15,000 baht. Moreover, the tourist behavior was found mostly visitors who come back again for visited Sirindhorn aquarium. Most tourists knew Sirindhorn Aquarium by word of mouth. The tourist visited Sirindhorn Aquarium on weekend and the main objectives for traveling to Sirindhorn Aquarium was relaxing, traveling and leisure. In addition, the tourist will come to visited Sirindhorn Aquarium again.

Futuremore, the researcher sugested the guidline for developing Sirindhorn Aquarium to use service marketing mix (7Ps). Thus, this research supported that the Sirindhorn Aquarium will be developed to be center of ecucation, fishery research and attraction destination for support ASEAN Ecomomic Community in 2015.

Keyword: The potential development, Sirinthon Aquarium, ASEAN Economics Community

บทนำ

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง จากข้อมูลพบว่าการค้าภายในภูมิภาค และการท่องเที่ยวบริเวณชายแดนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมีความสำคัญอย่างมากต่อทุกประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ทั้ง 5 ประเทศ คือ กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเมียนมาร์ เวียดนาม และไทย ซึ่งประเทศไทยถือได้ว่ามีประวัติศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยาวนานที่สุด ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้เปิดตัวโครงการ “ปีท่องเที่ยวไทย” (Visit Thailand Year) ขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเป็นอันดับที่ 18 ของโลก และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายมากเป็นอันดับที่ 15 ของโลก คิดเป็นรายรับที่ได้รับประมาณ 8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี (World Tourism Organization, 2002)

จังหวัดหนองคายเป็นเมืองชายแดนที่ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากที่สุดโดยมีแม่น้ำโขงเป็นแนวเขตที่กั้นแบ่งระหว่างสองประเทศไว้ จังหวัดหนองคายมีศักยภาพทางการค้าระหว่างประเทศมากทั้งด้านการท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าเนื่องจากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทยในปีพ.ศ. 2537 จึงทำให้จังหวัดหนองคายได้กลายเป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก และยังช่วยในเรื่องของการเดินทางขนส่งได้เป็นอย่างดีจากนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบการขนส่งระหว่างประเทศขึ้น (Tourism Authority of Thailand, 2011) นอกจากนี้จังหวัดหนองคายได้ชื่อว่าเป็นเมืองนำอยู่อันดับ 7 ของโลก และเป็นจังหวัดตั้งอยู่ตรงข้ามเมืองหลวงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ นครหลวงเวียงจันทน์ ทำให้เกิดสะพานมิตรภาพระหว่างไทยกับลาวเกิดขึ้นเป็นแห่งแรก ทำให้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายเพิ่มมากขึ้น มีการค้าขายระหว่างประเทศสะดวกมากขึ้น และมีจำนวนนักท่องเที่ยวในลาวเข้ามาจังหวัดหนองคายเพิ่มมากขึ้น

ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ทางจังหวัดหนองคายได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการตามมติ ครม. ครั้งที่ 44/2546 (นัดพิเศษ) เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2546 เสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยได้รับอนุมัติให้มีการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจังหวัดหนองคายขึ้น เพื่อตอบสนองเป้าประสงค์ในการเป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยด้านการประมง การรวบรวมพันธุ์ปลาในลุ่มน้ำโขง ตลอดจนการจัดแสดงพันธุ์สัตว์

น้ำในมิติของการบูรณาการ และตอบสนองในการเป็นเมืองท่องเที่ยว โดยได้เลือกเขตพื้นที่ของมหาวิทยาลัย ขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ในการจัดสร้าง โดยได้ดำเนินการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ ตั้งแต่ปี 2549 และแล้วเสร็จในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2552 ซึ่งเริ่มทดลองเปิดให้เข้าชมตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2552 (บ้านเมือง, 2554)

พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ห่างจากตัวจังหวัดหนองคาย ประมาณ 8 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยใช้ถนนมิตรภาพ จากจังหวัดอุดรธานี ก่อนถึงจังหวัดหนองคาย 8 กิโลเมตร มีพื้นที่ในการจัดแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ รวมทั้งสิ้น 4,840 ตารางเมตร จัดแสดงพันธุ์สัตว์น้ำเป็น 9 กลุ่ม 18 ระบบ ดังนี้กลุ่มที่ 1 จัดแสดงพันธุ์ปลาทะเลที่อาศัยตามแนวปะการัง กลุ่มที่ 2 จัดแสดงพันธุ์ปลาทะเลน้ำลึก กลุ่มที่ 3 จัดแสดงพันธุ์ปลาทะเลมีพิษและสัตว์ทะเล กลุ่มที่ 4 จัดแสดงพันธุ์ปลาน้ำจืด กลุ่มที่ 5 จัดแสดงพันธุ์ปลากลุ่มน้ำโขง กลุ่มที่ 6 จัดแสดงพันธุ์ปลาที่มีถิ่นกำเนิดจากต่างประเทศ กลุ่มที่ 7 จัดแสดงพันธุ์ปลาสวยงามและปลาโบราณ กลุ่มที่ 8 จัดแสดงพันธุ์ปลาที่มีอวัยวะพิเศษ และกลุ่มที่ 9 จัดแสดงพันธุ์ปลาน้ำจืด โดยจัดแบ่งเป็นปลาหนังและปลาเกร็ด ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในจังหวัดหนองคายที่ทุกคนจะต้องเข้ามาเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำฯ ถูกสร้างขึ้นให้มีความสวยงามและน่าสนใจ มีความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มน้ำโขง อีกทั้งเป็นศูนย์รวบรวมและแสดงพันธุ์สัตว์น้ำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งปลาน้ำจืด ปลาน้ำเค็ม พันธุ์ไม้น้ำ โดยเฉพาะพันธุ์ปลาในแม่น้ำโขง เป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติสัตว์น้ำของอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง อีกทั้งยังเป็นห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่เปิดโอกาสในการศึกษาวงจรชีวิตสัตว์น้ำจืดและน้ำเค็มโดยตรงให้แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจ (Aquarium Thailand, 2014)

จากความเป็นมาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้พบว่าพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การศึกษา และการวิจัยสัตว์น้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งปลาน้ำจืด ปลาน้ำเค็ม พันธุ์ไม้น้ำ โดยเฉพาะพันธุ์ปลาในแม่น้ำและศูนย์กลางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสัตว์น้ำของอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรขาดการบูรณาการด้านการจัดการและแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้สัตว์น้ำและศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญของอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ในด้านการพัฒนาการให้เป็นธุรกิจที่ยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของประชาชนที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่กลุ่มเยาวชน นักศึกษา นักวิจัย และกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจประชากรทั้งหมดที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายในปี 2556 จำนวน 1,097,203 คน (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2549) ทางผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (convenience sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิธีการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่ได้จัดทำเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ชุด ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้นำมาเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อทดสอบหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสอบถาม ในส่วนที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามในส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยวิเคราะห์ค่าครอนบักอัลฟา ของจากแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าเท่ากับ .855 ซึ่งแบบสอบถามประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สัญชาติ เกรดเฉลี่ย การศึกษา อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 ข้อมูลการเดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้หลักเกณฑ์แบบลิเคิทสเกล (Likert Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 สิ่งที่ควรมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากผู้ที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย โดยระยะเวลาในการเก็บข้อมูลคือ เดือน มกราคม – มีนาคม 2557

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

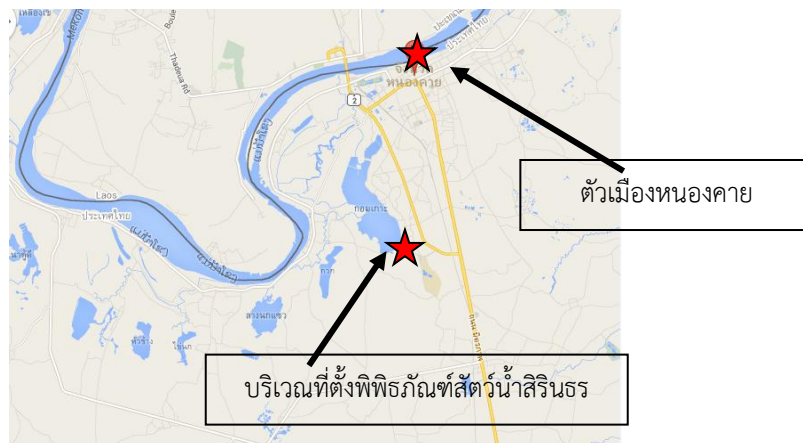
การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative method) ใช้โปรแกรมการวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ตามสูตรของการวิเคราะห์เป็นเครื่องมือค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ

ปลายเปิด (Open-ended Questionnaires) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปเรียบเรียงออกมาเป็นค่าความถี่ (Frequency) แล้วนำมาจัดลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาเพื่อศึกษาบริบททั่วไปของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของประชาชนที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายและ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่กลุ่มเยาวชน นักศึกษา นักวิจัย และกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. บริบททั่วไปของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย

ภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย

ที่มา: ปรับปรุงจาก Google Map

พื้นที่พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ห่างจากตัวจังหวัดหนองคายประมาณ 8 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยใช้ถนนมิตรภาพ (ทางหลวงหมายเลข 2) จากจังหวัดอุดรธานี ก่อนถึงจังหวัดหนองคาย 8 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายที่สัญญาณไฟจราจร ห่างจากถนนมิตรภาพประมาณ 1 กิโลเมตร ซึ่งลักษณะภูมิประเทศ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับนครหลวงเวียงจันทน์ (ประเทศลาว)
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอโพนพิสัย และอำเภอเพ็ญ (จังหวัดอุดรธานี)
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอเพ็ญ (จังหวัดอุดรธานี) และอำเภอสระใคร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอท่าบ่อ

แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ได้แก่ อนุสาวรีย์ปราบฮ่อหลวงพ่อพระใส วัดโพธิ์ชัยพระอารามหลวง สะพานมิตรภาพไทย-ลาวตลาดท่าเสาดีจิวัดพระธาตุบังพวนศาลาแก้วกู่และหาดจอมมณี (เฉพาะเดือน มีนาคม-เมษายน ของทุกปี)

การคมนาคม

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหมายเลข 1 ผ่านสระบุรี แล้วเข้าทางหลวงหมายเลข 2 ผ่านนครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี หนองคายรวมระยะทางทั้งสิ้น 615 กิโลเมตร

รถโดยสารประจำทางทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ

สายที่ 23 กรุงเทพฯ-หนองคาย	สายที่ 224 อุดรธานี-นครพนม
สายที่ 228 หนองคาย-บ้านแพง	สายที่ 590 ระยอง-นครราชสีมา-หนองคาย
สายที่ 590 ระยอง-หนองคาย VIP,ป.1	สายที่ 590 ระยอง-หนองคาย ป.2
สายที่ 776 ภูเก็ต-หนองคาย	สายที่ 838 กาญจนบุรี - หนองคาย
สายที่ 943 กรุงเทพฯ-หนองคาย-บึงกาฬ-บึงคล้า	

รถไฟ การรถไฟแห่งประเทศไทย มีขบวนรถไฟจากกรุงเทพฯ-หนองคาย ทุกวันเช้า-เย็น

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของประชาชนที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย

2.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 224 คนคิดเป็นร้อยละ 56.0 และเป็นเพศชาย จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-30 ปีมากที่สุด จำนวน 201 คน ผู้ที่เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยจำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 86.5 รองลงมาเป็นคนลาว 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจมากที่สุด จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 7,001-15,000 บาท มากที่สุด จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในเดินทางมาพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเข้าชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 และไม่เคยเข้าใช้บริการ จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 นักท่องเที่ยวรู้จักพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย ส่วนใหญ่รู้จักผ่านการแนะนำที่เป็นญาติ/เพื่อน/คนรู้จักแนะนำ จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคือ รู้จักด้วยตนเอง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 และผ่านพับ/ใบปลิว จำนวน 85 คนคิดเป็นร้อยละ 21.3ตามลำดับ วัตถุประสงค์หลักในการมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรมากที่สุดคือท่องเที่ยว/พักผ่อน/นันทนาการจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมาคือทัศนศึกษา จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 และเก็บข้อมูลทำรายงาน/วิจัยจำนวน 88 คนคิดเป็นร้อยละ 22.0 ในการเดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรส่วนใหญ่เดินทางเป็นครอบครัว จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8 รองลงมาคือ กรุ๊ปทัวร์ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 และมากับสถาบันการศึกษาจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับส่วนใหญ่ช่วงเวลาที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรคือ วันหยุดสุดสัปดาห์ จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 85.3 และ วันหยุดเทศกาลประจำปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ตามลำดับ ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรส่วนใหญ่เดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมาคือ รถรับส่งเที่ยววันน้อย จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และรถเช่าจำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 9.0และสุดท้ายผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดที่จะกลับมาเที่ยว

พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายอีกแน่นอน จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 85.3 และไม่แน่ใจว่าจะกลับมาใช้บริการ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8

2.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 1 แสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)			
1) สภาพความสมบูรณ์ของวัตถุพิพิธภัณฑ์ (สัตว์น้ำ)	3.96	.71	มาก
2) ความหลากหลาย/ครบถ้วนของวัตถุพิพิธภัณฑ์	3.96	.64	มาก
3) ความถูกต้อง/เรียบร้อยของข้อมูลการจัดแสดง	3.84	.75	มาก
4) มีความหลากหลายของภาษาในการให้ข้อมูลเช่น ภาษาต่างประเทศ	3.92	.75	มาก
ด้านราคา (Price)			
5) ราคาเหมาะสมกับการเข้าชม	3.82	.66	มาก
6) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาชมมีความคุ้มค่ากับที่จ่ายไป	3.71	.76	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)			
7) ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้ง	3.81	.72	มาก
8) บรรยากาศและการจัดตกแต่งภายใน	4.22	.71	มากที่สุด
9) ความเพียงพอของที่จอดรถ	3.89	.70	มาก
10) ความมีชื่อเสียงของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร	3.96	.69	มาก
11) มีความพร้อมรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้าน การส่งเสริมการขาย (Promotion)	3.93	.68	มาก
12) สถานบริการมีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้เข้าชม	3.64	.71	มาก
13) โปรโมชั่นในการเข้าชม เช่น การลดราคาค่าเข้าชม	3.66	.71	มาก
14) มีการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต	3.79	.71	มาก
ด้านการให้บริการ (Process)			
15) การกล่าวต้อนรับ / ความสะดวกในขั้นตอนนำชม	3.96	.67	มาก
16) ความหลากหลายของการให้บริการภายในสถานที่ เช่น ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น	3.40	.71	ปานกลาง
17) ระยะเวลาที่เปิดให้บริการ			มาก
18) พนักงานให้บริการกับลูกค้าทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน	4.04	.66	มาก
19) การบรรลุวัตถุประสงค์ของการเข้าเยี่ยมชม	4.00	.64	มาก
	3.91	.69	

ด้านบุคลากร (People)

20) ความชำนาญและความสามารถของผู้ให้ข้อมูล	4.00	.68	มาก
21) ความสามารถในการให้คำแนะนำการท่องเที่ยว	3.87	.67	มาก
22) ความเพียงพอของจำนวนพนักงาน	3.73	.64	มาก
23) มารยาท การแต่งกายและความสุภาพของพนักงาน	3.95	.62	มาก
24) การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และการแก้ปัญหา	3.91	.69	มาก
25) ความเต็มใจและความกระตือรือร้นในการให้บริการของพนักงาน	3.72	.75	มาก

ด้านลักษณะกายภาพ (Physical Evident)

26) สภาพแวดล้อมภายในพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำ เคาน์เตอร์ที่ติดต่อดีสะดวก สะอาด เป็นระเบียบ	4.09	.67	มาก
27) ห้องน้ำสะอาด ไม่อับชื้น มีน้ำยาล้างมือ	4.06	.66	มาก
28) บรรยากาศภายในพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำไม่อับชื้น สะอาด	4.08	.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสิรินธร ทั้ง 7 องค์ประกอบซึ่งทางผู้วิจัยได้นำทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดของ Philip Kotler (1994) มาเป็นตัวกำหนดซึ่งประกอบไปด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการให้บริการ ด้านบุคลากร และด้านลักษณะกายภาพ นั้นส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งในส่วนของบรรยากาศและการจัดตกแต่งภายใน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการตกแต่งภายในและบรรยากาศภายในนั้นมีลักษณะเป็นเสมือนเมืองบาดาล และมีการสร้างสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เช่น รูปปั้นพญานาค พระธาตุจำลอง เป็นต้น ซึ่งสร้างความพึงพอใจและความตื่นตาตื่นใจให้แก่ประชาชนที่มาเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน ส่วนในเรื่องของความหลากหลายของการให้บริการภายในสถานที่ เช่น ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก นั้นผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่ามีร้านขายอาหารและขายสินค้าที่ระลึกไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพราะมีร้านขายอาหารเพียงร้านเดียว และสินค้าที่ระลึกมีให้เลือกซื้อไม่หลากหลาย

2.3.1 ความต้องการในการพัฒนาปรับปรุงเพื่อพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสิรินธร

จากผลการตอบแบบสอบถามพบว่าสิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความต้องการในการพัฒนาปรับปรุงเพื่อพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายมากที่สุด คือ ถนนในการเดินทางเข้าถึงพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสิรินธร และพื้นที่จอดรถมากที่สุดจำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 เนื่องจากว่าที่จอดรถมีไม่เพียงพอและไม่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเนื่องจากยังไม่มีการจัดสรรให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและยังไม่มีป้ายบอกสถานที่จอดรถ รวมถึงยังไม่มีการแบ่งแยกในการจอดรถยนต์ส่วนตัวและรถทัวร์ รองลงมาคือ เอกสารในการให้ข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยว จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 เนื่องจากเอกสารหรือคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยวยังขาดความสมบูรณ์ของเนื้อหา เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์ปลา ข้อมูลเกี่ยวกับ

ห้องจัดแสดงพันธบัตรตัวน้ำภายใน ซึ่งบางเวลาหากมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวพร้อมกัน เอกสารหรือคู่มือนักท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว

3. ปัญหาและอุปสรรค และการเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ สิรินคร จังหวัดหนองคาย

3.1 วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ของการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ สิรินคร จังหวัดหนองคายเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยจากผลการศึกษาด้านต่างๆ และแนวทางการบริหารของผู้บริหารพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ สิรินคร จังหวัดหนองคาย โดยใช้ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ได้ดังนี้

(1) ด้านผลิตภัณฑ์ และการบริการ (Product) ปัญหาและอุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าข้อมูลที่ให้บริการที่ให้บริการศึกษาค้นคว้ามีแต่ภาษาไทย และตัวอักษรมองเห็นไม่ชัดเจนเนื่องจากภายในพิพิธภัณฑ์ค่อนข้างมืด อีกทั้งตัวสภาพภายในพิพิธภัณฑ์เริ่มเก่า รวมไปถึงพันธุ์ปลาภายในพิพิธภัณฑ์มีจำกัดและลดน้อยลง

(2) ด้านราคา (Price) ปัญหาและอุปสรรคด้านราคา พบว่าการตั้งราคาค่าเข้าชมและใช้สถานที่ที่เป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย คือ ยกเว้นค่าเข้าชมแก่นักเรียน นักศึกษา ผู้สูงอายุและนักบวชที่มาเป็นหมู่คณะและทำหนังสือติดต่อมาล่วงหน้าเพื่อขอยกเว้นค่าเข้าชม ทำให้พิพิธภัณฑ์มีรายได้น้อยกว่าปกติจึงมีงบประมาณในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ไม่เพียงพอ

(3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ปัญหาและอุปสรรคด้านทำเลที่ตั้ง พิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ซึ่งอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองและป้ายบอกทางมาพิพิธภัณฑ์ไม่เด่นชัดและไม่เพียงพอในการบอกทางมายังพิพิธภัณฑ์

(4) ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) ปัญหาและอุปสรรคด้านส่งเสริมการตลาด พบว่าพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ สิรินคร จัดกิจกรรมหลายกิจกรรมต่างๆ ในระหว่างปีเช่น สัปดาห์วิทยาศาสตร์ สัปดาห์การเปิดโลกกิจกรรมของมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย และเทศกาลปีใหม่ เป็นต้น ทำให้ขาดงบประมาณในการจัดทำเอกสาร เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวและขาดการประชาสัมพันธ์ไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(5) ด้านกระบวนการ (Process) ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการ พบว่าการเข้าชมเป็นหมู่คณะและการขอยกเว้นค่าเข้าชมควรติดต่อล่วงหน้า เพื่อจะได้จัดวิทยากรนำชม หากมีจำนวนมากมีการจัดแบ่งกลุ่มย่อยในการเข้าพื้นที่ในการนำชม ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการนำชม

(6) ด้านบุคคล (People) ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคคล หรือพนักงาน พบว่าบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจและความสามารถในด้านภาษาต่างประเทศและบุคลากรไม่เพียงพอต่อการให้บริการเวลา มีกรู๊ปทัวร์หรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ทำให้ข้อมูลไม่ทั่วถึงนักท่องเที่ยว

(7) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ปัญหาและอุปสรรคด้านการสร้างและลักษณะทางกายภาพ กายภาพ อาคารพิพิธภัณฑ์บางจุดเกิดความเสื่อมโทรม การจัดสวนหรือพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวปริมาณมากๆ รวมไปถึงที่จอดรถไม่เพียงพอต่อการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว

3.2 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis)

สภาวะแวดล้อมภายใน (Internal Environment)

จุดแข็ง (Strength) หนองคายเป็นจังหวัดชายแดนที่มีที่ตั้งตรงข้ามกับนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้มีศักยภาพด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวเป็นประตูสู่อาเซียน ซึ่งในอนาคตมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาจังหวัดหนองคายมากขึ้นทำให้ส่งผลต่อพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสิรินธรในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งศึกษาหาความรู้ แหล่งค้นคว้าทางวิจัยสัตว์น้ำที่สำคัญของภูมิภาคเนื่องจากจังหวัดหนองคายมีชายแดนทอดยาวตามลำน้ำโขงเป็นระยะทางประมาณ 210 กิโลเมตร ซึ่งส่งผลให้พิพิธภัณฑสถานสามารถพัฒนาให้พิพิธภัณฑสถานเป็นศูนย์กลางการวิจัยศึกษา และรวบรวมพันธุ์ปลาน้ำจืดของกลุ่มจังหวัดได้ อีกทั้งจังหวัดหนองคายยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประเพณีวัฒนธรรม และศาสนาที่สำคัญ เช่น พิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสิรินธร วังน้ำมอก บึงไฟพญานาค วัดหลวงพ่อพระใส วัดศรีชมพูงค์ วัดอรัญบรรพต วัดหินหมากเป้ง แหล่งโบราณคดีโคกคอน อำเภอท่าบ่อ และมีเกจิอาจารย์ชื่อดังคือ หลวงปู่เทสก์ และหลวงปู่เหรียญ เป็นต้น ซึ่งสามารถจัดเส้นทางท่องเที่ยวได้

จุดอ่อน (Weakness) บุคลากรขาดความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศกลุ่มอาเซียน ซึ่งจะมีผลกระทบในการให้บริการ รวมถึงการขาดแคลนมัคคุเทศก์และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสัตว์น้ำในการนำชมพิพิธภัณฑสถาน นอกจากนี้การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐยังไม่ได้ตามเกณฑ์ขั้นพื้นฐานส่งผลต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งด้านประสิทธิภาพ คุณภาพและประสิทธิผลการให้บริการซึ่งในระยะยาวอาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวภายในพิพิธภัณฑสถาน นอกจากนี้สถานที่จอดรถไม่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและไม่เพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว

สภาวะแวดล้อมภายนอก (External Environment)

โอกาส (Opportunity)

(1) การรวมตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะสมบูรณ์ภายในปี 2558 และการพัฒนาระบบ Logistic เชื่อมโยงจากประเทศจีน พม่า ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซียและสิงคโปร์ รวมทั้งเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor :EWEC) ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมาชมพิพิธภัณฑสถาน รวมถึงการเป็นศูนย์กลางการศึกษาวิจัยพันธุ์ปลากลุ่มแม่น้ำโขงในอนาคต อีกทั้งการมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวเป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อกับสปป.ลาว และประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงลาว-เวียดนาม-จีน-กัมพูชาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว

(2) รัฐบาลสนับสนุนให้จังหวัดชายแดนมีการกำหนดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษและกระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มีการศึกษาอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดหนองคายควรมีทิศทางเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์รักษาสิ่งแวดล้อมและเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งวารสาร mm modern maturity จัดลำดับให้หนองคายเป็นเมืองน่าอยู่อันดับ 7 จาก 40 เมืองทั่วโลกช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

อุปสรรค (Threat) การแพร่กระจายโรคจากคนและสัตว์และพืชอันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของคนสัตว์หรือพาหะอื่นๆในยุคโลกาภิวัตน์อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว

3.3 พิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายกับการรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

หนองคายเป็นประตูการค้าและการท่องเที่ยว เชื่อมโยงไปยัง สปป.ลาว (นครเวียงจันทน์) โดยมีจุดผ่านแดนถาวรติดต่อกับ 2 แห่ง คือด่านท่าเสาดีจ อ.เมือง จ.หนองคาย และด่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1 บ้านเหล่าจอมมณี ต.มีชัย อ.เมือง จ.หนองคาย และเดินทางโดยรถไฟที่สถานีรถไฟหนองคาย-ท่านาแร่ (สปป.ลาว) และมีจุดผ่อนปรนอีก 4 แห่งจากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียน ตามข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน และข้อตกลงภายใต้กรอบเศรษฐกิจอื่น และจากการค้าบริเวณพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งรัฐจะสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จที่สอดคล้องกับระบบ ASEAN Single Window และการดำเนินการอื่นๆ ที่จำเป็น เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลมีนโยบายให้จังหวัดหนองคาย จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนของประเทศ เน้นจุดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับ GMS Economic Corridor

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ผู้ที่เดินทางมายังพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธรส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายและอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20-30 ปี อีกทั้งการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,001-15,000 บาท โดยพฤติกรรมในเดินทางมาพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธร นั้น ส่วนใหญ่เคยเข้าชมพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธรมาก่อนแล้วมีการกลับมาเที่ยวอีก ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธรผ่านการแนะนำ และในการมาชมพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธรจะมาชมในวันหยุดสุดสัปดาห์และมีวัตถุประสงค์หลักในการมาเยี่ยมชมคือต้องการมาท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ โดยส่วนมากจะมากันเป็นครอบครัวโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะหลักในการเดินทางมา และนักท่องเที่ยวที่มาชมมีความประสงค์ที่จะกลับมาชมพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธรอย่างแน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า (2556) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาถนนคนเดิน ตลาด 200 ปี ปรานบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ถนนคนเดินตลาด 200 ปี ปรานบุรี มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากมีความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความพึงพอใจของประชาชนที่เดินทางมาชมพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธร ในด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการให้บริการ ด้านบุคลากร และด้านลักษณะกายภาพ นั้นส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริวงษ์ เอียสกุล (2557) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการรถตู้และรถโดยสาร กรณีศึกษาจุดผ่านแดนสะพานมิตรภาพไทย - ลาว จังหวัดหนองคายเกี่ยวกับการให้บริการรถตู้และรถโดยสาร ทั้งโดยรวมและจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ และระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและสิ่งที่จะต้องที่มีความต้องการในการพัฒนาปรับปรุงเพื่อพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายมากที่สุด คือ ถนนในการเดินทางเข้าถึงพิพิธภัณฑสถานน้ำสิรินธร เนื่องจากที่จอดรถไม่เพียงพอและไม่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเนื่องจากยังไม่มีการจัดสรรให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและยังไม่มีป้ายบอกสถานที่จอดรถ ซึ่ง

สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภวัตร มีพร้อม (2556) ซึ่งศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษา โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ซึ่งพบปัญหาและอุปสรรคคืออาคารสถานที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับผู้มาใช้บริการ เช่น สถานที่จอดรถมีค่อนข้างจำกัดและห่างไกลจากตัวโรงพยาบาล

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยใช้ SWOT Analysis ของ พิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสิรินธร พบว่า การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายใน (Internal Environment) จุดแข็ง (Strength) ของพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย นั้นคือหนองคายเป็นจังหวัดชายแดนมีที่ตั้งตรงข้ามกับนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเป็นประตูสู่อาเซียน ซึ่งในอนาคตมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาจังหวัดหนองคายมากขึ้นทำให้ส่งผลดีต่อพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำสิรินธรในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งศึกษาหาความรู้ แหล่งค้นคว้าทางวิจัยสัตว์น้ำที่สำคัญของภูมิภาค ซึ่งส่งผลให้พิพิธภัณฑสถานสามารถพัฒนาให้พิพิธภัณฑสถานเป็นศูนย์กลางการวิจัยศึกษาและรวบรวมพันธุ์ปลาน้ำจืดของกลุ่มจังหวัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนพรัตน์ บุญเพียรผล (2555) ที่ศึกษาเรื่อง ธุรกิจไมซ์: การพัฒนาศักยภาพเพื่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในเรื่องของจุดแข็งนั้น การส่งเสริมธุรกิจไมซ์ในประเทศไทยได้เปรียบในเรื่องของความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งจะมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งส่งผลให้มีการส่งเสริมการจัดประชุมไมซ์ในประเทศไทยมากขึ้น อีกทั้งมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่ง เช่น เส้นทาง East – West Economics Corridor เป็นต้นจุดอ่อน (Weakness) บุคลากรขาดความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศกลุ่มอาเซียน ซึ่งจะมีผลกระทบในการให้บริการในการนำชมพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มจรูดา สมัยกุล (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งพบว่า การสื่อสารภาษาต่างประเทศของผู้ประกอบการชาวไทยยังมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับพ่อค้าชาวกัมพูชา ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) โอกาส (Opportunity) พบว่า การรวมตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งจะสมบูรณ์ และการพัฒนาระบบ Logistic เชื่อมโยงจากประเทศจีน พม่า ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซียและสิงคโปร์รวมทั้งเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor :EWEC) ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมาชมพิพิธภัณฑสถาน รวมถึงการเป็นศูนย์กลางการศึกษาวิจัยพันธุ์ปลากลุ่มแม่น้ำโขงในอนาคต อีกทั้งการมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อกับ สปป.ลาว และประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ลาว-เวียดนาม-จีน-กัมพูชา ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กันตภพ บัวทอง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาตลาด MICE ของจังหวัดชายแดนริมแม่น้ำโขง ซึ่งได้กล่าวว่า จังหวัดหนองคายและจังหวัดมุกดาหาร นับเป็นจังหวัดชายแดนริมฝั่งแม่น้ำโขงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีการเชื่อมโยงทั้งทางการค้าและการลงทุนรวมถึงการท่องเที่ยวเป็นประตูสู่ประเทศอินโดจีน โดยมีที่ตั้งอยู่บนแนวเส้นทางเชื่อมโยงตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (East West Economic Corridor: EWEC) มีแหล่งค้าขายสินค้าที่หลากหลายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามเป็นเอกลักษณ์ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นเมืองที่ควรค่าอนุรักษ์และพัฒนาให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม และอุปสรรค (Threat) พบว่าเป็นการ

แพร่กระจายโรคจากคนและสัตว์และพืชอันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของคน สัตว์หรือพาหะอื่นๆในยุคโลกาภิวัตน์ อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราโมทย์ เหลาลาภ และกาญจนา เส็งผล (2555) ซึ่งศึกษาเรื่อง การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการศึกษาเชิงสร้างสรรค์: พิพิธภัณฑ์วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาในส่วนของอุปสรรค พบว่า เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ขาดความรู้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และพิพิธภัณฑ์ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย

จากผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการตลาดเป็นส่วนประสมทางการตลาดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก โดยพิพิธภัณฑ์อาจพิจารณาออกแบบส่วนประสมทางการตลาดต่อไปนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) การจัดทำโปรแกรมหรือการออกแบบเส้นทางนำชมภายในพิพิธภัณฑ์ควบคู่กับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ รวมถึงการพัฒนาพื้นที่ห้องโถงด้านหน้า (Museum Foyer) ก่อนเข้าจุดแสดง พิพิธภัณฑ์โดยการนำเอาเทคนิคในการสร้างจุดที่ให้ภาพรวมของเนื้อหาสาระที่พิพิธภัณฑ์ต้องการสื่อความหมาย (Interpreter) ซึ่งอาจเป็นบริเวณด้านล่างของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร ทำหน้าที่เป็นทั้งจุดต้อนรับจุดให้บริการข้อมูล จุดนั่งพัก ดังนั้น พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย ควรมีการปรับพื้นที่หรือขยายบางส่วนออกไปด้านข้างเพื่อเพิ่มพื้นที่ห้องโถงด้านหน้า (Museum Foyer) เพื่อเปิดเรื่องราว จากนั้น จึงออกแบบเทคนิคสื่อความหมาย เพื่อนำผู้ชมเข้าสู่เนื้อหาหลักที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์ปลาชนิดต่างๆ ที่สำคัญของประเทศและของแม่น้ำโขง

ด้านราคา (Price) ปัจจุบันมีการเก็บค่าเข้าชมในอัตราที่เหมาะสม เช่น สำหรับพระสงฆ์ คนพิการ คนชรา และคนที่มีคามสูงน้อยกว่า 90 ซม. ค่าเข้าชมฟรี ความสูง 90-130 ซม. อัตราค่าเข้าชม 30 บาท ความสูงมากกว่า 130 ซม. อัตราค่าเข้าชม 50 บาท นักเรียน/นักศึกษา อัตราค่าเข้าชม 30 บาท ชาวต่างชาติ อัตราค่าเข้าชม 100 บาท ซึ่งราคามีผลสำคัญมาก ดังนั้นทางพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปรับปรุงกลยุทธ์ด้านราคาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด ถ้าราคาเข้าชมไม่แพงและมีเหมาะสมสำหรับคนไทยจะเกิดประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นอย่างมาก

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ควรปรับปรุงป้ายบอกเส้นทางเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์ฯ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในข้อนี้ และควรมีการพัฒนาเกี่ยวกับที่จอดรถให้มีความสะดวกสบายขึ้น เช่น สถานที่จัดสรรการจอดรถสำหรับรถยนต์ส่วนตัวและรถบัส เป็นต้น รวมถึงควรมีการปรับปรุงเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ให้น่าสนใจและมีการเพิ่มข้อมูล รวมถึงปรับข้อมูลให้ทันสมัย (Updated content) ส่วนใหญ่หาข้อมูลจากเว็บไซต์ เว็บไซต์ที่น่าเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์ถือเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายสำหรับพิพิธภัณฑ์อย่างหนึ่ง (ช่องทางการสื่อสารทางการตลาด) เว็บไซต์มีบทบาทในการสื่อสารทางการตลาดและบ่งบอกตัวตนของพิพิธภัณฑ์ได้ดี เนื่องจากสามารถตกแต่ง ปรับแต่งด้วยสื่อดิจิทัล ภาพและเสียง และคำบรรยายต่างๆ ได้ อาจจะมีการพัฒนาในรูปแบบทัวร์เสมือนจริง (Virtual Tour) ทำให้คนเข้าไปดูและเห็นสิ่งต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์ เสมือนหนึ่งว่าได้ไปทัวร์ในพิพิธภัณฑ์จริง

การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่มีลักษณะร่วม (Corbos and Popescu, 2011) เช่น หลวงพ่อพระใส สะพาน

มิตรภาพไทย – ลาว ตลาดท่าเสด็จ และศาลาแก้วกู่เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมให้มีการจัดงาน และเทศกาลต่างๆ เช่น การจัดงานเทศกาลต้องเชื่อมโยงกับการดึงดูดผู้คนเข้าไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ นอกจากนี้ การจัดงานเฉพาะกิจ เพื่อจัดแสดงพันธุ์ปลาจากกลุ่มน้ำโขงหรือพันธุ์ปลาหายาก อีกทั้งสามารถจัดงานประกวดพันธุ์ปลาสวยงามเพื่อให้สอดคล้องกับพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ ซึ่งการส่งเสริมการตลาดพิพิธภัณฑ์ที่น่าสนใจ

ด้านการให้บริการ (Process) ต้องมีการพัฒนาความหลากหลายของการให้บริการภายในสถานที่ เช่น ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในข้อนี้ และมีการจัดบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็น การให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติ เนื่องจากพิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ภายในบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย โดยอาจให้นักศึกษาสาขาประมง ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ปลาต่างๆ มาคอยให้ความรู้ รวมถึงนักศึกษาสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักท่องเที่ยว ให้ข้อมูลต่างๆ รวมถึงการเป็นมัคคุเทศก์ด้วย

ด้านบุคคล (People) มีการส่งเสริมฝึกทักษะแก่เจ้าหน้าที่นำชมพิพิธภัณฑ์ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยการฝึกอบรมด้านทักษะการนำชม การสื่อความหมาย และการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ รวมถึงการให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ควรส่งเสริมและพัฒนาในส่วนของการตกแต่งสวนหย่อมในพื้นที่บริเวณต่างๆ (Green Zone) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่พิพิธภัณฑ์ อีกทั้งต้องมีการส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธรทำหน้าที่เป็นเสมือนสัญลักษณ์ของเมือง ซึ่งทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคายอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเท่านั้นดังนั้นผู้ที่ทำวิจัยในครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวยังพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคาย
2. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับปรุงและพัฒนาด้านการให้บริการของพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสิรินธร จังหวัดหนองคายเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมา

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2549). สถิตินักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดหนองคาย.

สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2557. จาก

http://www.tourism.go.th/2010/upload/filecenter/file/stat_2554/

[Sep/Update53%20on%206sep/en.pdf](http://www.tourism.go.th/2010/upload/filecenter/file/stat_2554/Sep/Update53%20on%206sep/en.pdf)

กันตภพ บัวทอง. (2554). Marketing Development Strategies for Mice in Frontier Provinces of the Mekong River. *proceedings of the 1st National / International Silpakorn GraduateStudy Conference 2011: 10 – 11 May, 2011.*

- นพรัตน์ บุญเพียรผล. (2555). The MICE Business: A potential of entering the ASEAN Economics Community. **proceedings of the CAPToR Conference on Tourism, Hospitality and Business 2012: 23 November, 2012.** (pp. 93 – 103). Thailand.
- ปราโมทย์ เหลาลาภ และกาญจนา เสี่ยงผล. (2555).การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการศึกษาเชิงสร้างสรรค์: พิพิธภัณฑ์วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร จังหวัดนครปฐม, **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2555)
- มธุรดา สมัยกุล. (2557). “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา,” **Academic Services Journal**. ปีที่25 ฉบับที่ 1; 22-30.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2556).“แนวทางการพัฒนาถนนคนเดิน ตลาด 200 ปี ปราณบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน.” **Veridian E-Journal** ปีที่6, ฉบับที่1 (มกราคม – เมษายน): 119 – 131.
- ศุภวัตร มีพร้อม. (2556). An educate potential for health tourism to support ASEAN Economics Community: A case study of Srinagarind hospital faculty of medicine Khon Kaen University. **proceedings of the 3rd Regional Conference on Tourism Research: 29-31 October, 2013.** (pp. 647-661). Thailand.
- สิริวงษ์ เอียสกุล. (2557). “ความพึงพอใจในการใช้บริการรถตู้และรถโดยสาร กรณีศึกษาจุดผ่านแดนสะพานมิตรภาพไทย - ลาว จังหวัดหนองคาย.” **Veridian E-Journal** ปีที่7, ฉบับที่1 (มกราคม – เมษายน) : 553 – 456.
- หนังสือพิมพ์บ้านเมือง. (2554). **พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำหนองคาย ศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้อนุภาคลุ่มน้ำโขง**.สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2557. จาก http://www.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TURObFpIVXhNREV3TURNMU5BPT0=
- Aquarium Thailand. 2014. **พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจังหวัดหนองคาย**.สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2557. จาก<http://www.aquariumthailand.com/nongkhai-aquarium.html>
- Corbos, R. A. and Popescu, R. I. (2011). “Museum, marketing, tourism and urban development. The British Museum- A successful model for Romanian museums”, **Management and Marketing**, Vo. 9.
- Kotler, P. (1994). **Marketing Management. Analysis, planning, implementation and control** 8 th ed. Englewood Cliffs : Prentice - Hall Inc.
- Tourism Authority of Thailand. (2010). **Nongkhai Province, E-Brochure, 16-22**, สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2557, จาก -<http://www.tourismthailand.org/multimedia/e-brochure/searchresult/cat/-1>
- World Tourism Organization. (2002). **Tourism highlights 2002**. Madrid: WTO.